

главно карти, адресирани до Браила, Гюргево и Галац, за което предприятието изплаща съответните пощенски и търговски такси. Освен в посочените вече градове са регистрирани направени разноски по книги, намиращи се на съхранение в Пловдив, Тулча и Болград. Те са предназначени за "приятели повън" - търговци и учители, които се занимават със складирането и продажбата на стоката. В тефтера се споменават конкретни имена. В Браила през първите години помощник на Данов е Костаки Попович, а по-късно Константин Благостойнов, учител, който през 1866 г. дължи на издателя 4187 гр. В Браила сътрудничи още Хр. Ваклидов. В Гюргево име не се споменава, но са изплатени 1250 гр. за складиране на книги. От живеещия в този град Пенчо Раданов /Радов/ Данов взема за продан негови издания на стойност 1700 гр. В Болград Панайот Греков дължи през 1866 г. 2120 гр. на Сдружението, докато взетите за продан книги на Сава Радулов са на стойност 4695 гр. В Пловдив приемателят вероятно е Д. Неделкович, който, според същата равностметка, дължи за две пратки общо над 700 гр.¹¹

Когато през 1867 г. книжарницата отваря търговски клон на южния бряг на Дунав, изборът на Русе се дължи до голяма степен на географското му положение и възможностите за контакти с основните емигрантски центрове.¹² След напускането на русчужкото заведение неговият пръв управител Манол Мартинов се установява в Браила, където представлява Дановата книжарница. "Намиращият се тук ваш човек Мартинов", пише за него Т. Пеев до Хр. Г. Данов. В подкрепа на присъствието на Мартинов в румънските градове като представител на Данов е и нарастващият му дълг към предприятието след оттеглянето от русенския клон.¹³

От оскъдните архивни източници интерес представляват писмата на Данов до Ив. Касабов от лятото на 1863 г. Те осветляват и уточняват фактите около едно от най-дръзките начинания на сдружението - отлитографирането на стенен училищен атлас от 6 карти, съчетан с отпечатването на два атласа - малък с 9 карти и голям с 24. Така Христо Данов поставя началото на масовото им приложение в учебната практика не само в България, но и в съседните страни. Със съзнанието, че едва тридесетина училища в България биха приели да купят стенния комплект и след краха да продаде екземпляри от него в Събрия, единствената надежда на Данов остава богатата и родолюбива българска емиграция отвъд Дунав. "Най-сетне попаднах на нашите родолюбиви търговци в Букурещ, Браила, Галац, Болград и Тулча, та можах да им продам толкова, колкото да изплатя разноските. Търговците от своя страна ги провождали в подарък на училищата в родните си места в България" - с благодарност си спомня Данов.¹⁴

Писмото от 3 юни 1863 г. внася корекция в казаното от С. Барутчийски, че най-напред Данов посещава Галац, където Евлоги Георгиев купува два комплекта за училищата в родното си Карлово и го снабдява с препоръчителни писма за други търговци в същия град и в останалите колонии. Решителната намеса на Евлоги Георгиев за успешната продажба на картите и достигането им до много наши възрожденски училища е вън от съмнение. Писмото обаче доказва категорично, че обиколката си през лятото на 1863 г. Данов започва от Браила, а не от Галац. В Браила